

Magdalena Gomułka

Biblioteka Śląska w Katowicach

magdalena.gomulka@bs.katowice.pl

Co bibliotekarski świat mówi o celach zrównoważonego rozwoju? Przegląd najważniejszych kierunków i inicjatyw

Streszczenie: Artykuł przedstawia najważniejsze kierunki działań bibliotek realizujących cele zrównoważonego rozwoju. Opisano przykłady projektów bibliotekarzy amerykańskich, duńskich oraz francuskich. Przybliżono ideę prowadzenia klubu czytelniczego *SDG Book Club* na przykładzie serbskiej i angielskiej biblioteki oraz opracowano listę książek odnoszących się tematycznie do celów zrównoważonego rozwoju. Zamieszczono spis dostępnych nagrań webinarium dla bibliotekarzy o Agendzie 2030 ONZ.

Słowa kluczowe: cele zrównoważonego rozwoju, Agenda 2030, Organizacja Narodów Zjednoczonych, biblioteki, Stowarzyszenie Bibliotek Amerykańskich ALA, biblioteki w Danii, biblioteki publiczne, biblioteki akademickie, IFLA Library Map of World, SDG Book Club, green library

Wprowadzenie

We wrześniu 2019 r. Antonio Guterres, sekretarz generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych (United Nations, ONZ), ogłosił Dekadę Działań wzywającą wszystkie sektory społeczeństwa do mobilizacji. W najbliższych dziesięciu latach mamy osiągnąć cele wyznaczone w Agendzie 2030. Coraz więcej rządów państw, społeczeństw, biznesu i wszystkich ludzi podejmuje wysiłki zmierzające do osiągnięcia 17 celów zrównoważonego rozwoju, jednak potrzebne są działania o charakterze globalnym, lokalnym i społecznym¹. *Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju*, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 2015 r., zawiera 17 celów i 169 zadań dotyczących rozwoju gospodarczego, środowiskowego i społecznego, żeby uczynić świat lepszym i bezpieczniejszym dla przyszłych pokoleń.

Biblioteki są teraz w ciekawym momencie rozwoju i odgrywają ważną rolę w realizacji celów zrównoważonego rozwoju. W międzynarodowym projekcie *International Advocacy Program (IAP)*, opracowanym przez IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions = Międzynarodową Federację Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich) w 2015 r., wskazano, że wszystkie 17 celów jest realizowane przez biblioteki poprzez ich księgozbiór, przestrzeń biblioteczną czy pracowników biblioteki². Dlatego to jest właśnie ten czas, aby biblioteki jeszcze aktywniej włączyły się w dekadę działań ONZ.

---

¹ Więcej informacji o *Decade of Action* można znaleźć na stronie internetowej ONZ poświęconej celom zrównoważonego rozwoju. Decade of Action. W: *Sustainable Development Goals* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/decade-of-action/>.

² Por. ulotka informacyjna *Biblioteki na rzecz realizacji Agendy 2030 ONZ* dostępna na stronie SBP <http://www.sbp.pl/repository/newsy/Folder-PL.pdf>. Można ją bezpłatnie pobrać, wydrukować i położyć w bibliotece. Wersja oryginalna ulotki *Libraries can drive progress across the entire UN 2030 Agenda* jest dostępna na stronie <https://www.ifla.org/publications/node/10546>.

Mobilizacja środowiska bibliotekarskiego na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju

Od roku 2012 IFLA brała udział w pracach nad zapisem nr 16 podpunkt 10 w *Agendzie na rzecz zrównoważonego rozwoju*³, którego zapis brzmi: *Zapewnienie publicznego dostępu do informacji i ochrony podstawowych wolności, zgodnie z krajowym ustawodawstwem i umowami międzynarodowymi*. Określa on równy dostęp do informacji, tak powszechnie realizowany w bibliotekach. Książnice oferują usługi i pomagają w znalezieniu informacji, dlatego cele zrównoważonego rozwoju leżą u podstawy ich działalności.

Stephen Wyber, menedżer ds. polityki i rzecznictwa IFLA, jeden z prelegentów webinarium *ALA Task Force on United Nations 2030 Sustainable Development Goals: libraries contributing to meet the SDGs*⁴, wskazał trzy istotne dla bibliotekarzy funkcje celów zrównoważonego rozwoju, które są:

- punktami odniesienia pomagającymi uporządkować myślenie o tym, co robimy w bibliotekach,
- wspólnym językiem w rozmowach z politykami i innymi podmiotami zajmującymi się realizacją międzynarodowej rezolucji ONZ,
- źródłem szans i możliwości do podejmowania wspólnych działań na poziomie globalnym, krajowym i lokalnym.

W realizację celów zrównoważonego rozwoju włączyły się stowarzyszenia bibliotekarskie i biblioteki różnego typu. Przyglądając się bliżej kampaniom informacyjnym, raportom czy tematyce webinarium dla bibliotekarzy, można zauważyć dwa kierunki mówienia o celach: opisywanie działań biblioteki w kontekście realizacji poszczególnych celów i edukacja bibliotekarzy w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Coraz więcej bibliotek przedstawia swoje projekty, prowadzone od wielu lat, w odniesieniu do celów zrównoważonego rozwoju. Na stronie internetowej IFLA w zakładce IAP można znaleźć publikacje i linki do stron internetowych prezentujące działania bibliotek z Argentyny, Australii, Brazylii, Chile, Francji, Hiszpanii, Niemiec, Norwegii, Portugalii, Serbii, Korei Południowej i krajów arabskich⁵. Przykładowe działania to m.in. kursy komputerowe dla seniorów, organizacja ogródków w bibliotekach, zajęcia o tematyce prozdrowotnej i ekologicznej, kluby czytelnicze dla dzieci i młodzieży.

---

³ Pełny tekst międzynarodowej rezolucji można przeczytać na stronie internetowej Ośrodka Informacji ONZ w Warszawie. Zgromadzenie Ogólne, *Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r. Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: http://www.unic.un.org.pl/files/164/Agenda%202030_pl_2016_ostateczna.pdf.

⁴ Webinarium zostało zorganizowane przez Stowarzyszenie Bibliotek Amerykańskich (American Library Association, ALA) w dniu 18 czerwca 2021 r. Nagranie dostępne jest na stronie internetowej ALA: <https://bit.ly/3CzG4vA>.

⁵ W zakładce *International Advocacy Programme (IAP) Awareness-raising materials from around the world* <https://www.ifla.org/publications/node/91709> zawarte są broszury i linki do stron internetowych o zrównoważonym rozwoju.

Warto także przyjrzeć się bliżej mapie bibliotek [IFLA Library Map of the World](#), która prezentuje nie tylko biblioteczny świat w liczbach, ale także dobre praktyki realizacji celów. W zakładce *SDG Stories* można odnaleźć 47 artykułów z 29 krajów oraz przesłać własną historię.

Il. 1. Biblioteczna mapa świata IFLA Library Map of the World

Źródło: *IFLA Library Map of the World* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w:
<https://librarymap.ifla.org/stories>.

Działania Stowarzyszenia Bibliotek Amerykańskich ALA

Amerykańscy bibliotekarze aktywnie włączyli się w promowanie celów zrównoważonego rozwoju. Julius Jefferson, obecny prezydent ALA 2020-2021, utworzył specjalną grupę zadaniową ALA Task Force on UN 2030 SDG zajmującą się wdrożeniem planu strategicznego zwiększającego udział bibliotek w osiągnięciu celów. Do grupy należy 10 międzynarodowych konsultantów i przedstawicieli bibliotek publicznych, akademickich i bibliotek z Serbii oraz Kanady.

Od czerwca 2020 r. ALA Task Force zorganizowała pięć webinarów z prelegentami z amerykańskich, francuskich i niemieckich bibliotek oraz przedstawicielami ONZ. Organizatorami webinarium o celach zrównoważonego rozwoju byli także: Stowarzyszenie Niemieckich Bibliotekarzy DBV, OCLC, IFLA i filipińskie stowarzyszenia bibliotekarzy. Poniższa tabelka przedstawia tematy, prelegentów oraz organizatorów webinarów od roku 2020.

Tab. 1. Webinaria dla bibliotekarzy przeprowadzone w języku angielskim

Data	Temat webinarium	Prelegenci	Organizator
9.06.2020	Libraries Contributing to Meet the UN Sustainable Development Goals: a call to action to end poverty, protect the planet and improve the lives and prospects of everyone, everywhere	Athanasios Giannakopoulos, Vicki McDonald, Raphaëlle Bats, Hella Klauser	ALA
24.09.2020	Bibliotheken und Nachhaltigkeit - die 17 Ziele im Fokus der Bibliotheken weltweit	Raphaëlle Bats, Loida Garcia-Febo, Vicki McDonald, Jacqueline Breidlid	DBV
17.11.2020	Libraries and sustainability: A global perspective	Barbara Lison, Seangill Peter Bae, Rocky Ralebipi-Simela, Constance Wiebrands	OCLC
19.11.2020	Philippine Libraries and Their Roles in the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs)	Loida Garcia-Febo, Dr. B. Shadrach, Donna Scheeder, Robin Kear, John Szabo, Erika Long, Caesar Gilbert Q. Adriano	ALA, filipińskie stowarzyszenia bibliotekarzy
8.12.2020	Start on your sustainability goals today	Chris Cyr, Christine Dulaney, Jan Simane, Julie Walker	OCLC
14.12.2020	Librarians supporting universal broadband to continue providing essential services to communities everywhere	Dr. Jesus Lau, Catharina Isberg, Sanjay Kumar Bihani	IFLA, ALA
9.02.2021	Academic library work meets sustainable development	Constantia Constantinou, Matthijs van Otegem, MacKenzie Smith, Evi Tramantza	OCLC
9.03.2021	Public library work meets sustainable development	Sarah Campbell, Beate Meinck, Lynette Schurdevin, Eric Suess,	OCLC
4.05.2021	Broadband as a Human Right	Sherri Aldis, Nikki Scarpitti, Marijke Visser	IFLA, ALA
11.05.2021	Sustainable development goals: Insights and inspiration	Lynn Silipigni Connaway, Earl Givens Jr., Stuart Hunt	OCLC
17.06.2021	ALA Task Force on United Nations 2030 Sustainable Development Goals: libraries contributing to meet the SDGs	Julius C. Jefferson Jr., Loida Garcia-Febo, Robin Kear, Daniela Skokovic, Stephen Wyber	ALA

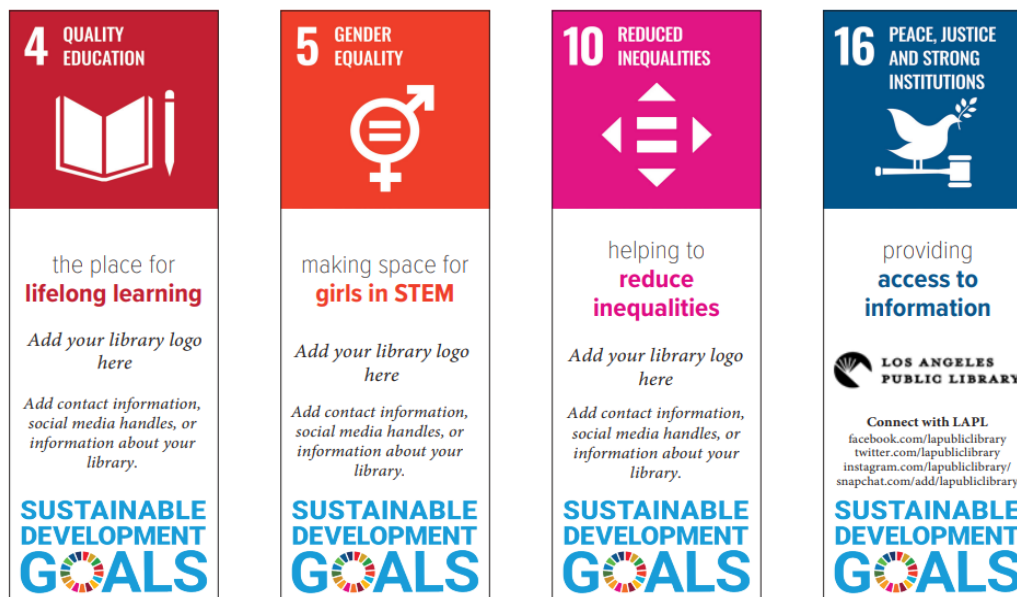
Źródło: opracowanie własne.

Tym, co wyróżnia ALA spośród innych stowarzyszeń bibliotekarskich, jest opracowanie strategicznego planu wdrożenia Agendy 2030 ONZ. Podkreślono w nim, że działania te są szansą wzmocnienia pozycji bibliotek oraz wynikają z potrzeby wsparcia rządu, polityków, darczyńców, aby zwiększyć potencjał w dostępie do informacji. Autorzy planu rekomendują organizację warsztatów, konferencji i szkoleń⁶.

Grupa zadaniowa amerykańskiego stowarzyszenia opracowała materiały dotyczące celów zrównoważonego rozwoju gotowe do ponownego wykorzystania przez bibliotekę. Na stronie internetowej ALA dostępna jest ulotka informacyjna wyjaśniająca znaczenie celów, rolę bi-

⁶ ALA Task Force on United Nations 2030 Sustainable Development Goals. W: ALA [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.ala.org/aboutala/ala-task-force-united-nations-2030-sustainable-development-goals>.

bliotek i przykłady działań bibliotekarzy⁷. Można tam także znaleźć zakładki do książek oraz plakat zawierający tabelkę z celami, którą biblioteka może samodzielnie wypełnić przykładami działań.

II. 2. Przykładowe zakładki do książek

Źródło: ALA [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w:

<https://www.ala.org/aboutala/sites/ala.org/aboutala/files/content/iro/iroactivities/SDG-bookmarks-v1-SCREEN-editedvr.pdf>.

Z banku materiałów można pobrać projekt plakatu z ikonami celów i miejscem na opis, w jaki sposób biblioteka realizuje Agendę 2030. Biblioteka Publiczna w Los Angeles (LAPL) udostępniła plakat, na którym zamieściła informacje o swoich wybranych projektach. Jednym z nich jest centrum kariery umożliwiające ukończenie bezpłatnej szkoły średniej – działanie to wspomaga wyeliminowanie ubóstwa we wszystkich jego formach na całym świecie. Biblioteka zapewnia wszystkim edukację wysokiej jakości, oferując dostęp do wiedzy i możliwość wczesnej nauki czytania⁸.

Działania amerykańskich bibliotek uczelnianych w obrębie Agendy 2030 ONZ są szeroko zakrojone. Przede wszystkim biblioteki te podkreślają fakt zapewnienia równego dostępu do informacji i wspierają kampusy w projektach zapewniających zrównoważony rozwój. Wykorzystując tabelkę celów stworzoną przez ALA, wypełniają ją własnymi przykładami.

⁷ SDGs-Fact_Sheet. W: ALA [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w:

https://www.ala.org/aboutala/sites/ala.org/aboutala/files/content/iro/iroactivities/SDGs-Fact_Sheet.pdf.

⁸ Libraries helping communities meet the United Nations Sustainable Development Goals. W: ALA [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w:

<https://www.ala.org/aboutala/sites/ala.org/aboutala/files/content/iro/iroactivities/Academic%20Library%20Chart.png>.

Example for an Academic Library

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Libraries helping communities meet the United Nations Sustainable Development Goals

1 No Poverty Support faculty and student research through collections, consultation, and subject librarian expertise.	2 Zero Hunger Host or support student food and staple pantries for those in need.	3 Good Health and Well-being Programming wellness events: yoga, stress relief during finals, group fitness sessions, therapy dogs.
4 Quality Education Convening research panels, book displays, guest speakers, and research communities of practice for many related goal areas.	5 Gender Equality Library as a safe space, regardless of gender orientation, place physical cards and digital signatures. Adoption of gender-neutral restrooms.	6 Clean Water & Sanitation Installation of refillable water stations to cut plastic waste. Fixtures that use less water use in restrooms.
7 Affordable & Clean Energy Library facilities construction and renovation — pursue LEED certifications, zero waste options, clean energy possibilities.	8 Decent Work & Economic Growth Support faculty and student research through collections, consultation, and subject librarian expertise.	9 Industry, Innovation & Infrastructure Support entrepreneurship and innovation initiatives on campus. Provide community programming for these topics.
10 Reduced Inequalities Development of curricula for financial literacy course to help students make sound financial decisions.	11 Sustainable Cities & Communities Support faculty and student research through collections, consultation, and subject librarian expertise.	12 Responsible Production & Consumption Purchasing eco-friendly library supplies. Use less plastic, recyclable materials. Utilize cafes that support environmental-friendly methods for ordering books and materials zoning.
13 Climate Action Support campus sustainability initiatives, hold used clothing swaps, hold DIY events, or create a sustainability speaker series.	14 Life Below Water Librarians assist researchers studying dolphins and whales in Florida to identify pollutants.	15 Life on Land Libraries support collections on forestry, wildlife, fisheries, zoology, entomology, wildlife management and more.
16 Peace, Justice & Strong Institutions Service work to the community and institution as part of tenure, promotion, and reappointment activities. Participation in university shared governance.	17 Partnerships for Goals Participating in international professional organizations and memberships for libraries that work towards achieving the SDGs.	2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

II. 3. Przykład tabelki SDG biblioteki akademickiej

Źródło: ALA Task Force on United Nations 2030 Sustainable Development Goals. W: ALA [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.ala.org/aboutala/ala-task-force-united-nations-2030-sustainable-development-goals>].

Biblioteki naukowe włączają do planu szkoleń bibliotecznych także tematy z zakresu edukacji globalnej a opowiadając o bibliotekach, odwołują się do celów zrównoważonego rozwoju. Interesującym pomysłem amerykańskiego środowiska bibliotekarskiego jest stworzenie katalogu obejmującego zbiory uporządkowane tematycznie w kolekcje 17 celów.

SDG Book Club

Projekt klubu książki został opracowany przez ONZ⁹. Skierowano go do dzieci w wieku 6-12 lat, aby umożliwić im poznanie celów zrównoważonego rozwoju poprzez lekturę odpowiednich książek. Tytuły wybierane są przez komisję złożoną z przedstawicieli ONZ, Międzynarodowego Stowarzyszenia Wydawców IPA, IFLA, Europejskiej i Międzynarodowej Akademii Biznesu EIBA, Międzynarodowego Forum Autorów IAF oraz Międzynarodowej Izby ds. Książek dla Młodych IBBY.

⁹ SDG Book Club. W: *Sustainable Development Goals* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sdgbookclub/>.

Lista książek obejmuje wiele gatunków literackich, w szczególności beletrystykę i literaturę faktu. Od kwietnia 2019 r. lista jest aktualizowana – każdego miesiąca uzupełniania się ją o kolejne tytuły zgodne z wiodącym celem.

Spotkania SDG Book Club odbywają się na całym świecie. Bibliotekarze udostępniają zdjęcia w mediach społecznościowych z hasztagiem #SDGBookClub. Na platformie *SDG Book Club* można się zapoznać z propozycjami książek w językach oficjalnych ONZ, tj. angielskim, arabskim, chińskim, francuskim, rosyjskim i hiszpańskim. Dodatkowo działają krajowe agendy klubu w Afryce, Brazylii, Indonezji, Norwegii i Portugalii. Aktualna lista książek została przedstawiona w poniższej tabelce.

Tab. 2. Lista tytułów SDG Book Club

Nazwa celu zrównoważonego rozwoju	Tytuł
Cel 1: Koniec z ubóstwem	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Serafina's Promise</i>, Ann E. Burg • <i>Last stop on Market Street</i>, Matt de la Pena • <i>A chair for my mother</i>, Vera B. Williams • <i>The happy prince</i>, Oscar Wilde
Cel 2: Zero głodu	<ul style="list-style-type: none"> • <i>The Good Garden: How One Family Went from Hunger to Having Enough</i>, Katie Smith Milway • <i>Thank you Omu!</i>, Oge Mora • <i>Maddi's Fridge</i>, Lois Brandt • <i>Stone Soup</i>, Jon J. Muth • <i>The Lunch Thief</i>, Anne C. Bromley
Cel 3: Dobre zdrowie i jakość życia	<ul style="list-style-type: none"> • <i>A handful of quiet: happiness in four pebbles</i>, Thich Nhat Hahn • <i>What What What?</i>, Arata Tendo • <i>I am Peace: A Book of Mindfulness</i>, Susan Verde
Cel 4: Dobra jakość edukacji	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Razia's Ray of Hope</i>, Elizabeth Suneby • <i>Rain School</i>, James Rumford • <i>When I was Eight</i>, Christy Jordan-Fenton, Margaret Pokiak-Fenton Jury
Cel 5: Równość płci	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Malala</i>, Malala Yousafzai • <i>Bright sparks – amazing discoveries, inventions and designs by women</i>, Owen O'Doherty
Cel 6: Czysta woda i warunki sanitarne	<ul style="list-style-type: none"> • <i>One Well -The Story of Water on Earth</i>, Rochelle Strauss • <i>Water Stories from Around the World</i> • <i>Gizo, Gizo – A Tale from the Zongo Lagoon</i>, Emily Williamson, studenci Quranic School w Cape Coast
Cel 7: Czysta i dostępna energia	<ul style="list-style-type: none"> • <i>The boy who harnessed the wind</i>, William Kamkwamba, Bryan Mealer • <i>Iqbal and his Ingenious Idea</i>, Elizabeth Suneby • <i>What If We Run out of Oil?</i>, Nick Hunter

Cel 8: Wzrost gospodarczy i godna praca	<ul style="list-style-type: none"> • <i>A Basket of Bangles: How a Business Begins</i>, Ginger Howard • <i>One Hen</i>, Katie Smith Milway • <i>Twenty-Two Cents: Muhammad Yunus and the Village Bank</i>, Paula Yoo
Cel 9: Innowacyjność, przemysł, infrastruktura	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Awesome Engineering</i>, Sally Spray • <i>Wild Buildings and Bridges</i>, Etta Kaner • <i>Camilla Cartographer</i>, Julie Dillemath • <i>One Plastic Bag</i>, Miranda Paul
Cel 10: Mniej nierówności	<ul style="list-style-type: none"> • <i>This Child, Every Child</i>, David J. Smith • <i>A Home of Our Own</i>, Megha Aggarwal • <i>Little Mouse and the Red Wall</i>, Britta Teckentrup • <i>I'm a Global Citizen: We're All Equal</i>, Georgia Amson-Bradshaw • <i>The lost homework</i>, Richard O'Neill
Cel 11: Zrównoważone miasta i społeczności	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Potatoes On Rooftops: Farming in the City</i>, Hadley Dyer • <i>Out of the way! Out of the way!</i>, Uma Krishnaswami • <i>The Streets are Free</i>, Kurusa • <i>Errol's Garden</i>, Gillian Hibbs
Cel 12: Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja	<ul style="list-style-type: none"> • <i>King Leonard's Teddy</i>, Phoebe Swan • <i>What a Waste! Where Does Garbage Go?</i>, Claire Eamer • <i>The Curious Garden</i>, Peter Brown • <i>Curious Questions & Answers About Saving the Earth</i>, Camilla de la Bedoyere • <i>Join the No-Plastic Challenge! A First Book of Reducing Waste</i>, Scot Ritchie
Cel 13: Działania w dziedzinie klimatu	<ul style="list-style-type: none"> • <i>No One Is Too Small to Make a Difference</i>, Greta Thunberg • <i>Big Rain</i>, Gayathri Bashi • <i>Animal Village</i>, Nelda LaTeef

Źródło: opracowanie własne.

Przykładowe kluby SDG Book Club

Biblioteki szkolne w Serbii prowadzą kluby książki, podczas których omawiane są pozycje tematycznie powiązane z celami zrównoważonego rozwoju. Biblioteka Publiczna w Pożega w Serbii realizowała projekt *SDG Book Club in Serbia* skierowany do licealistów. Obejmował on kilka zadań. Pierwszym było stworzenie listy książek poruszających tematy głodu i ubóstwa. Następnie młodzież, pracując w grupach, stworzyła rekomendacje i streszczenia, które potem zostały przetłumaczone na język angielski. Kolejnym krokiem była grupowa dyskusja o książkach i przygotowanie prezentacji.

Drugą fazą projektu będzie stworzenie książek z ikonami SDG i pytaniami odnoszącymi się do ich treści. Członkowie klubu we współpracy z nauczycielami, przybliżą młodzieży tematykę ochrony klimatu czy nierówności społecznej. Wszystkie działania w projekcie są publikowane na grupie *SDG Book Club Serbia* w serwisie Facebook¹⁰.

Biblioteka szkolna w Merchiston Castle School w Edynburgu (Wielka Brytania) także założyła własny klub książki SDG. Każdego miesiąca Rachel Gibb, angielska bibliotekarka, opracowywała wystawę eksponującą książki o wybranym zrównoważonym celu rozwoju i rozmawiała o nich na spotkaniach klubu czytelniczego. Biblioteka aktywnie promuje działania, używając oficjalnego hasztagu #SDGBookClub i dzięki temu nawiązała współpracę z innymi bibliotekami. Rachel Gibb zauważyła, że klub książki SDG znakomicie podnosi świadomość młodzieży, umożliwiając jej przy tym dyskusję o podstawowych problemach, z którymi boryka się wielu ludzi na świecie¹¹.

Zielona biblioteka (Green Library)

Pod nazwą *green library* kryje się wiele inicjatyw. Po pierwsze są to wszelkie działania uczące troski o środowisko, np. pielęgnowanie ogródków bibliotecznych, hodowanie roślin, projekty botaniczne realizowane w bibliotece. To także rozwiązania architektoniczne mające na celu minimalizowanie negatywnego wpływu na środowisko naturalne i podkreślenie wagi wykonywania biodegradowalnych materiałów budowlanych, ochrony zasobów i recyklingu odpadów¹². Biblioteki, realizując usługi, działania, wydarzenia czy projekty, podkreślają swoją rolę w obszarze działań proekologicznych.

Nagroda Green Library IFLA przyznawana jest bibliotekom za działania na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie świadomości społecznej odpowiedzialności. Jest ona powiązana z ruchem Zielonej Biblioteki¹³ promującym budynki przyjazne dla środowiska, zrównoważone zasoby informacyjne i oprogramowanie oraz ochronę zasobów i energii¹⁴. W piątej edycji konkursu IFLA Green Library zwycięzcą została Biblioteka Uniwersytetu Rangsit w Tajlandii. Biblioteka ta opracowała plan działań zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju.

---

¹⁰ SKOKOVIC, D. SDG Book Club Serbia at Pozega. W: *Sustainable Development Goals* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2019/12/sdg-book-club-serbia-at-pozega/>.

¹¹ GIBB, R. The SDG Book Club at Merchiston Castle School. W: *Sustainable Development Goals* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2019/08/the-sdg-book-club-at-merchiston-castle-school/>.

¹² Por. *Sustainable library*. W: REITZ, J.M. *Online Dictionary for Library and Information Science* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: https://products.abc-clio.com/ODLIS/odlis_s.aspx#sustainablelib.

¹³ ANTONELLI, M. *The Green Library Movement: An Overview and Beyond* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://escholarship.org/uc/item/39d3v236>.

¹⁴ IFLA Green Library Award [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.ifla.org/node/10159>.

Biblioteki duńskie a zrównoważony rozwój

W raporcie *Voluntary National SDG Review 2021* Stowarzyszenie Bibliotek Duńskich¹⁵ opisało cztery inicjatywy bibliotekarzy promujące cele zrównoważonego rozwoju.

Pierwsza to *National DB2030 Network*, nieformalna sieć bibliotek i organizacji pozarządowych w Danii, wspierająca organizację wydarzeń przybliżających tematykę SDG. W 2019 r. rozpoczęto organizację spotkań i konferencji budujących świadomość promowania celów i rozumienia ich znaczenia. Działania podejmowane przez sieć dotyczą dwóch obszarów: wewnętrznych (organizacji biblioteki) i zewnętrznych – mieszkańców, uczniów czy instytucji lokalnych.

Biblioteki publiczne w Ballerup są organizatorem cyklicznego festiwalu [The World's Best Solutions Live!](#) (z j. duńskiego: Verdens Bedste Løsninger Live), wzorowanym na formule londyńskiego [Sunday Papers Live](#). Przez dwa dni biblioteki w Ballerup były gospodarzem prelekcji, dyskusji i warsztatów o zrównoważonym rozwoju. Główny budynek biblioteki wyposażono w wygodne kanapy i sofy oraz duże stoły, gdzie podawano zdrowe posiłki. Pierwszy dzień festiwalu przeznaczono dla studentów i uczniów, którzy uczestniczyli w warsztatach i zajęciach komputerowych poświęconych rozumieniu celów rozwoju. W kolejnym dniu zaproszono mieszkańców, wolontariuszy, prelegentów i bibliotekarzy do bliższego poznania SDG w przyjemnej atmosferze weekendowego luzu.

Biblioteki publiczne w Svendborg otrzymały certyfikat *2030 Certification of Svendborg Public Library* od firmy Green Network. W swojej strategii biblioteki uwzględniły dążenie do stworzenia zrównoważonego miejsca pracy, źródła wiedzy i zrównoważonego rozwoju oraz dbanie o zdrowych, kompetentnych i kreatywnych pracowników. Dodatkowo zobowiązały się do podejmowania specjalnych działań w osiągnięciu 17 celów¹⁶.

SDG Library to projekt realizowany przez biblioteki publiczne w Aarhus. W każdej z nich dostępne są grafiki przedstawiające cele oraz organizuje się zajęcia podnoszące stan wiedzy w zakresie edukacji globalnej. Biblioteki realizują projekt *Każda książka jest nasionem* (z j. duńskiego. *Baeredygtigt Bogsalg*, z j. ang. *Seeds in the City*). Zgodnie z jego założeniami dochód ze sprzedaży książek wycofanych z bibliotek zostanie przeznaczony na działania ekologiczne¹⁷.

Przestrzeń nowego budynku głównej biblioteki została stworzona wspólnie z mieszkańcami Aarhus i instytucjami partnerskimi, aby rozwijać zainteresowanie działaniami na rzecz klimatu, środowiska czy świadomej konsumpcji. Dużą wagę przykładają się, aby wyposażenie biblio-

---

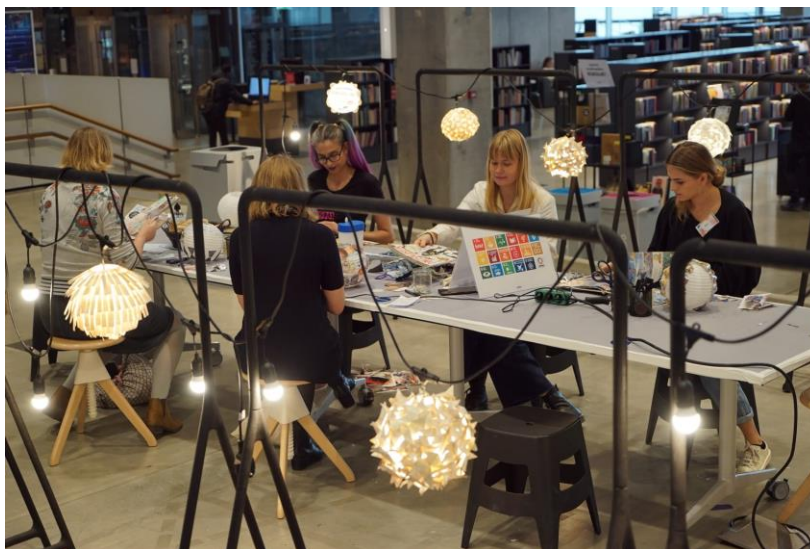
¹⁵ *Voluntary National SDG Review 2021* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.db.dk/files/DB2030%20SDG%20Vol%20Nat%20Review.pdf>.

¹⁶ *Svendborg Biblioteks strategi for bæredygtighed* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://svendborgbibliotek.dk/nyheder/baeredygtighedsstrategi-svendborg-bibliotek>.

¹⁷ *Voluntary National SDG Review 2021 – DENMARK* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.db.dk/files/DB2030%20SDG%20Vol%20Nat%20Review.pdf>.

teki było wykonane z materiałów przyjaznych środowisku. Pracownicy biblioteki dążą, aby stała się ona platformą do rozwoju zarówno społecznego, jak i edukacji klimatycznej. To tutaj partnerzy, obywatele, szkoły, uniwersytety, lokalne kluby i organizacje pozarządowe spotykają się i dzielą wiedzą oraz inspiracją do wdrożenia SDG w życiu codziennym. Uczestniczą w spotkaniach z ekologii i poznają sposoby dbania o środowisko.

O randze celów zrównoważonego rozwoju świadczą także ich obecność w strategii bibliotek.

Il. 4. Warsztaty z tworzenia kloszy papierowych do lamp w Dokk1

Źródło: oficjalny profil DOKK1 w serwisie Facebook [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w:
<https://www.facebook.com/dokk1aarhus/photos/a.265946213561127/1831831736972559/>.

Il. 5. DOKK1, Aarhus Harbour Front

Źródło: oficjalny profil DOKK1 w serwisie Facebook [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w:
<https://www.facebook.com/dokk1aarhus/photos/a.265946213561127/1918793351609730/>.

Mobilizacja bibliotekarzy francuskich

Realizacją celów zrównoważonego rozwoju zajęły się stowarzyszenia bibliotekarskie Enssib, ABF, Cfibd wraz z Biblioteką Narodową Francji (BPI). Zespół bibliotekarzy opracował plan działań mających na celu zapoznanie bibliotekarzy ze znaczeniem Agendy 2030 w życiu każdego człowieka i dla samych bibliotek oraz uwzględnienie roli bibliotek w promocji celów w krajowych raportach. Na nowo powstałej stronie internetowej udostępniono broszurę, plakaty, grę planszową do wykorzystania w bibliotekach¹⁸.

25 września 2019 r. przeprowadzono kampanię informacyjną, w którą włączyło się 1600 bibliotek francuskich. Biblioteki z Francji i Afryki (Maroka, Algierii i Burkina Faso) zamieściły zdjęcia wystaw prezentujących papierowe kostki z ikonami celów zrównoważonego rozwoju i plakaty pt. *Nie ma małych akcji oraz Twoja biblioteka jest zrównoważona*. Część bibliotek organizowała także zajęcia przybliżające znaczenie celów czytelnikom¹⁹. Wydarzenie zostało dostrzeżone przez rząd francuski, który umieścił informację o znaczeniu bibliotek w realizacji Agendy ONZ w raporcie przedstawianym na forum Zgromadzenia ONZ²⁰.

Podsumowanie

Czy warto, aby biblioteki włączyły się w realizację celów zrównoważonego rozwoju? Zdecydowanie tak. Biblioteki są instytucjami publicznymi o dużym zaufaniu społecznym. Są miejscem przyjaznym i umożliwiającym rozwijanie zainteresowań czy zdobywanie wiedzy. Pełnią ważną rolę w społeczeństwie, dlatego istotne jest, aby wykorzystywały swój potencjał do objasniania znaczenia realizacji celów zrównoważonego rozwoju w życiu każdego człowieka.

Bibliografia:

1. *Agenda 2030 et Bibliothèques – France* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://agenda2030bibfr.wixsite.com/agenda2030bib>.
2. ALA Task Force on United Nations 2030 Sustainable Development Goals. W: *ALA* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.ala.org/aboutala/ala-task-force-united-nations-2030-sustainable-development-goals>.
3. ANTONELLI, M. *The Green Library Movement: An Overview and Beyond* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://escholarship.org/uc/item/39d3v236>.
4. *Biblioteki na rzecz realizacji Agendy 2030 ONZ* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <http://www.sbp.pl/repository/newsy/Folder-PL.pdf>.
5. Decade of Action. W: *Sustainable Development Goals* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/decade-of-action/>.

---

¹⁸ *Agenda 2030 et Bibliothèques – France* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://agenda2030bibfr.wixsite.com/agenda2030bib>.

¹⁹ Relacja z wydarzenia w serwisie Youtube: <https://youtu.be/yxgOU-B9ljQ>.

²⁰ Więcej o działaniach francuskich bibliotekarzy można wysłuchać w nagraniu webinarium „Bibliotheken und Nachhaltigkeit – die 17 Ziele im Fokus der Bibliotheken weltweit” z 17 września 2020 r. dostępnym na stronie: <https://www.edudip.market/w/375092>.

6. GIBB, R. The SDG Book Club at Merchiston Castle School. W: *Sustainable Development Goals* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2019/08/the-sdg-book-club-at-merchiston-castle-school/>.
7. *IFLA Green Library Award* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.ifla.org/node/10159>.
8. *IFLA Library Map of the World* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://librarymap.ifla.org/>.
9. International Advocacy Programme (IAP) Awareness-raising materials from around the world. W: *IFLA* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.ifla.org/publications/node/91709>.
10. Libraries can drive progress across the entire UN 2030 Agenda. W: *IFLA* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.ifla.org/publications/node/10546>.
11. Libraries helping communities meet the United Nations Sustainable Development Goals. W: *ALA* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.ala.org/aboutala/sites/ala.org.aboutala/files/content/iro/iroactivities/Academic%20Library%20Chart.png>.
12. SDG Book Club. W: *Sustainable Development Goals* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sdgbookclub/>.
13. SDGs-Fact_Sheet. W: *ALA* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: https://www.ala.org/aboutala/sites/ala.org.aboutala/files/content/iro/iroactivities/SDGs-Fact_Sheet.pdf.
14. SKOKOVIC, D. SDG Book Club Serbia at Pozega. W: *Sustainable Development Goals* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2019/12/sdg-book-club-serbia-at-pozega/>.
15. Sustainable library. W: REITZ, J.M. *Online Dictionary for Library and Information Science* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: https://products.abc-clio.com/ODLIS/odlis_s.aspx#sustainablelib.
16. *Svendborg Biblioteks strategi for bæredygtighed* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://svendborgbibliotek.dk/nyheder/baeredygtighedsstrategi-svendborg-bibliotek>.
17. *Vendborg Biblioteks strategi for bæredygtighed* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://svendborgbibliotek.dk/nyheder/baeredygtighedsstrategi-svendborg-bibliotek>.
18. *Voluntary National SDG Review 2021 – DENMARK* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.db.dk/files/DB2030%20SDG%20Vol%20Nat%20Review.pdf>.
19. *Voluntary National SDG Review 2021* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: <https://www.db.dk/files/DB2030%20SDG%20Vol%20Nat%20Review.pdf>.
20. Zgromadzenie Ogólne, *Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r. Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030* [online]. [Dostęp 18.08.2021]. Dostępny w: http://www.unic.un.org.pl/files/164/Agenda%202030_pl_2016_ostateczna.pdf.